

שם הספר: מפתח הקסם 3	כתה: א	הוצאה: מטח
שנת הוצאה: 2013	מהדורה: מצויין 'מהדורה מעודכנת'	שמות הכותבים: נורית בן ארי ונירה לוין
למי מיועד? לא מצויין. ידוע לי שיש ספר כמעט זהה אשר עליו מצויין כי הוא מיועד לחינוך הממלכתי-דתי		

סיכום הבדיקה

1. הספר ראוי – יש בו סיפור אחד (סעיף 7 בפירוט המידע להלן) וקטע מידע אחד (סעיף 6 בפירוט המידע להלן) עם הקשר דתי/אמוני מתוך עשרות קטעים וסיפורים. בשני המקרים הללו האלוהים אפילו לא היה יהודי באופן מיוחד. שניהם מתאימים לעולם המושגים של ילד חילוני סביר. באיורים רוב הדמויות נראות כחילוניות, גלויות ראש ובחלק מהמקומות עם שרוולים קצרים ובנוסף ילד אחד דתי (עם כיפה) ואחד עם כובע. נראה לי סביר בהקשר לעולם התוכן החילוני.
2. בחמש מקרים (מתוך מאוד) היו תמונות מעולם התוכן הדתי (סעיף 3 בפירוט הבדיקה להלן). כל המקרים סבירים בהקשר.
3. רוב הסיפורים הינם פרוזה ויש הבדלה (גרפית ובהתייחסות בתוכן) בין סיפור לקטע מידע.
4. 'רמת השיח' אינה שאלה רלוונטית לספר זה.
5. מצורפים תוכן העניינים (נספח 1, למטה).

פירוט הבדיקה (לא בטבלה, צר לי)

1. לדמויות שליוו את הספר מפתח הקסם 1 ומפתח הקסם 2 מצטרפות דמויות של מורה וילדים בכיתה (חלקם ילדים שכבר הופיעו בספרים הקודמים). דמות המורה - שחומת עור עם שמלה קצרה (חושפת ידיים ורגליים) ומתוך תשעת הילדים 4 בנים ו-5 בנות. חלקם עם קצר וחלקם עם ארוך. חלקם שחומים וחלקם בהירים. אחד מהבנים עם כיפה, אחד עם כובע והשאר גלויי ראש. חלק מהבנות עם מכנסיים וחלק עם שמלות/חצאיות. במהלך הספר מגיע לכיתה עולה חדש. נראה שיש רצון לייצג מגוון של דמויות מבחינת דת, מוצע ומגדר. (בהקשר זה יש לציין שבעיון זריז בספר כמעט זהה המיועד לחינוך הממלכתי דתי אין ייצוג לילד חילוני בין הילדים וכמעט ואין חילונים בין דפי הספר (מצאתי רק דוגמא יחידה, בקטע בו מסופר על אימוץ של כלבים וחתולים מעמוטת תנו לחיות לחיות. – אבל זה היה רק דפדוף ולא בדיקה מדוקדקת). זה אומנם לא 'מעניין' אותנו כי זה החינוך שלהם – אבל זה ממש חבל לי בתור אזרחית ישראלית. כמו שלדעתי נכון שיופיע דמויות מגוונות בספר של הילד שלי, הייתי שמחה אם היו מופיעות דמויות מגוונות בספרים של הילדים מבית הספר בשכונה שלי)
2. לאורך הסיפור יש (לפחות נסיון ל) הצגה שוויונית לתפקידי נשים וגברים (אישה נהגת אוטובוס הילדה היא מנצחת על התזמורת וכו').
3. יש 5 תמונות (מתוך מאות) הלקוחות מעולם התוכן הדתי. כל המקרים סבירים בהקשר.

מה חסר במלה? השלימו ב: נו, לו, שו, או

מזוזה	כרסה	חלצה	ס	ק	פ	צ
זו	ר	ח	ו	י	ר	ה

מה שומעים במלה? הקיפו

זבוב	חפושית	חתול	פנים	פנים	פנים	פנים
בו	פו	תו	פ	פ	פ	פ

מה שומעים במלה? הקיפו

זר	כי	סו	ט	זר	כי	סו	ט
זי	כו	סה	טו	זי	כו	סה	טו

- א. בעמוד 7, בתרגיל על צליל החולם, לצד איורים של נוצר, תינוק, סבון, וילון, לימון, אופניים וחמור – מופיע איור של שופר.
- ב. בעמוד 27, בתרגיל על ההבדל בין צליל החולם לצלילים אחרים מופיעים לצד איור של עוגה, ירח, צוללן, מיזרקה, כפות ואותיות יש גם איורים של כיפה ושל גביע יין (הדומה לגביע של אליהו הנביא ששמים על שולחן הפסח).
- ג. עמוד 37, בתרגיל על ההבדל בין צליל החולם לצלילים אחרים מופיע לצד

איור של כוסות, מסכות וחרוזים גם איור של טלית.

- ד. בעמוד 112, בתרגיל על צליל של קובוץ ושורוק, לצד איורים של חולצה, כורסא, חתול, חיפושית וזבוב מופיע גם איור של מזוזה.
- ה. באיור שמלווה סיפור אודות אדם מאמין ('רק בקשה אחת' – פירוט בסעיף 7 להלן) מופיעים אותו אדם ואשתו. הגיוני ומתבקש בהקשר.

4. מבין הסיפורים והשירים המופיעים יש מגוון יפה של יצירות ישראליות ואחרות. בין השאר
- 'מי אשם?' של פניה ברגשטין מתוך שירים לילדים של הקיבוץ המאוחד.
 - 'למה יש לחוחית צבעים רבים?' של יהודית גורביץ ושמואל נבון מתוך ספר הלמה של עם עובד.
 - 'מגע הזהב של מידאס' מהמיתולוגיה היוונית מתוך הספר סוס הפלאים המעופף, סיפורים מהמיתולוגיה היוונית של הוצאת מסדה.
 - 'היה לי יום הולדת' של עודד בורלא מתוך הספר הגדול של עודד בורלא של עם עובד.
 - פטר והזאב של פרוקופיב.
 - 'מה עושים דגים בגשם?' של מירה מאיר. מתוך מה עושים דגים בגשם של מסדה.
 - 'לו הייתי מלך' של אנדה עמיר-פינקרפלד. מתוך אני שר מאושר של מסדה.
 - 'מקהלה עליזה' של לאה נאור
 - 'מלחמת התיישים' של שלמה עבס
 - 'אדון חלום' של לאה גולדברג
 - י. פרק מהספר פו הדב של א'א מילן
5. יש הפנייה שונה בתוכן העניינים ותצוגה שונה (מעט) גרפית של קטעים (שלפחות מתיימרים) לתת מידע על העולם למול קטעי פרזזה ושירה. מבין הקטעים אשר (לפחות מתיימרים) לתת מידע מופיעים קטעים על:
- 'שמים מלאים עפיפונים' על מנהג העפת עפיפונים עם משאלות בסין.
 - קטע על עמותת 'תנו לחיות לחיות'.
 - קטע על חלומות.
6. מבין קטעי המידע היה קטע אודות משאלות אשר ערבב מידע עם מנהג. בתחילת הקטע היה מידע עובדתי על איך נהוג לבקש משאלות במקומות שונים בעולם (עץ משאלות בסין ומזרקת משאלות באיטליה) אך בסוף הקטע מוצעת אפשרות לבקש משאלה מכוכב נופל וכמשפט סיום כתוב 'אפשר גם לבקש בשקט בשקט בקשה מאלוהים'. יש כאן ערבוב של מידע עובדתי עם מנהגים ואמונות שהייתי מעדיפה שלא יהיה – אבל לשיפוטי זה לא משהו שזר לעולם התוכן החילוני הסביר של ילד בגיל הזה (לצערך אומנם, אבל נהוג בחברה החילונית לבקש משאלה מכוכב נופל, ריס או חבר דמיוני). האלוהים שבקטע המידע הזה הוא חבר דמיוני אפילו לא מאוד דתי או יהודי. סה"כ סביר.
7. מבין הסיפורים היה סיפור אחד אודות אדם מאמין ואלוהים. הסיפור נקרא 'רק בקשה אחת' / סיפור עם טורקי (בעיבוד של נירה לוין). מסופר על אדם בשם ברוך שהיה עיוור, עני, חשוך ילדים אך מאמין הדוק. ברוך התפלל לאלוהים והלה שלח אליו את אליהו הנביא. אליהו הסכים למלא עבור ברוך רק משאלה אחת. בעצה אחת עם אשתו ברוך ביקש 'לראות את ילדיו יושבים סביב שולחן ערוך לפסח ואוכלים מצלחות זהב'. בעזרת 'התחכום' של הבקשה התמלאו 3 בקשותיהם של בני הזוג – מאור עיניו של ברוך, ילדים, ואמצעים כלכליים. אומנם סיפור על אלוהים, אבל
- באופן גרפי וכהתייחסות בכותרת ובתוכן העניינים הוא עומד בכפיפה אחת עם הפרזזה והאגדות האחרות בספר (וזו בהחלט התייחסות ראוייה לאגדות על אלוהים, לטעמי).
 - סה"כ זהו סיפור על תחכום של האדם – כך שהמסר דווקא לטעמי.
8. בתרגיל שלאחר הסיפור כתוב 'בתחילת הסיפור היה ברוך איש חסר מזל' כאשר הכוונה לכך שהיה עיוור, עני וחשוך ילדים. בלי שום קשר לאלוהים או לדת, זה מסר מטופש – שאומר שמי שיש לו מזל מצליח (עשיר, ילדים, רואה) ומי שאין לו מזל לו מצליח (עיוור, חשוך ילדים, עני). הייתי מעדיפה מסר שאומר שמי שעובד/לומד מצליח וכו'.

6	מו, או, נו, בו, לו, שו
12	מי אשם? (שיר)
16	דו, רו, חו, הו, פו, תו
18	למה יש לחוחית צבעים רבים? (סיפור)
24	שמים מלאים עפיפונים (מידע)
26	פו, גו, קו, צו, יו, בו
34	כך מבקשים משאלה (מידע)
36	כו, סו, טו, זו
42	עו, כו, שו
50	מגע הזהב של מידאס (סיפור)
52	כו, לו, שו, א, ח, ר, מ
60	תנו לחיות לחיות (מידע)
62	טו, עו, פו, דו, בו, זו, נו, קו
70	היה לי יום הולדת (שיר)
72	בו, תו, הו, סו, יו, צו, פו, כו
86	מה עושים דגים בגשם? (שיר)
88	לו הייתי מלך (שיר)
90	סו, דו, קו, לו, רו, שו, מו, נו
94	עציץ פרחים (שיר)
101	בו, עו, גו, טו, יו, צו, כו, פו
110	רק בקשה אחת (סיפור)
112	חו, כו, זו, תו, פו, בו
124	הכדור (שירה)
125	שולה שולה שבלולים (שיר)
126	מקהלה עליזה (שיר)
128	מלחמת התיישים (סיפור)
130	האדון חלום (שיר)
134	זה היה רק חלום (מידע)
136	פו הדב (פרק מספר)

